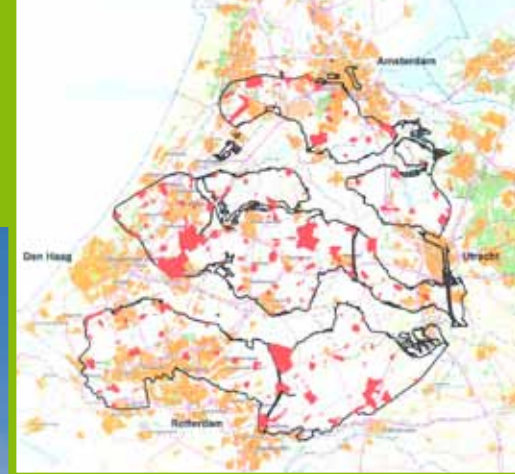

DE GROOTSTE PROVINCIE VAN NEDERLAND IS TE KLEIN

EEN HOUTSKOOLSCHETS
VAN DE NIEUWE
PROVINCIE ZEELAND

GROENLINKS
ZIN IN DE TOEKOMST

STATENFRACTIE PROVINCIE ZEELAND

VOOR

WOORD

De GroenLinks Statenfractie biedt met deze brochure een handreiking voor een discussie over de toekomst van onze blauwgroene provincie. Landelijke ontwikkelingen nodigen daartoe uit. De brochure is niet uitputtend, maar is bedoeld voor een aanzet tot een discussie in de staten en daarbuiten. Provinciale Staten zullen zich op korte termijn moeten uitspreken over de wenselijke bestuurlijke indeling van Zeeland. Een nieuw kabinet zal dat zeker op de agenda zetten. Het lijkt er op dat na zoveel commissies (Geelhoed, D'Hondt, Lodders) er nu eindelijk wat moet gaan gebeuren. Dat is niet zozeer te danken aan die commissies of aan het kabinet, maar eerder aan de kredietcrisis. Er moet nu echt ingegrepen worden in de bestuurlijke drukte en wat belangrijker is: de onnodige geldverspilling en de bijbehorende bureaucratie als gevolg daarvan.

GroenLinks doet bij deze een voorzet die betrokken kan worden bij een discussie in commissies en staten. Uitgangspunt voor deze notitie is mede de brief van de provinciesecretaris d.d. 18 maart 2008.

Een middenbestuur, nu bekend onder de noemer 'provincie' kan niet verdwijnen. Er is een tussenlaag nodig in verband met het cultureel/sociaal domein (voorbeelden: bibliotheek, museum e.d.). Zeeland heeft geen stad, zoals bijvoorbeeld Groningen. Daarom vragen we aandacht voor het 'buiten de Randstad-denken'.

Het middenbestuur op het platteland heeft een andere rol! Provincies zonder grote steden hebben een coördinerende en faciliterende rol ten aanzien van gemeenten, waar provincies als Zuid-Holland en Utrecht dat niet hebben. Deze rol plus het feit dat er voor weinig mensen over grote afstanden wat moet gebeuren (Zeeland is even groot als de Randstad van Utrecht tot kust en van Rotterdam tot Amsterdam) resulteert in een andere taak. Vraag is of je niet toe moet naar twee soorten provincies / regio's: stedelijke en platteland. Stedelijke met een beperkte taak met betrekking tot ruimtelijke ordening; platteland met een coördinerende taak ten aanzien van ruimtelijke ordening en een signalerende en faciliterende taak ten aanzien van ruimtelijke ordening én sociale en cultuurtaken. Voor Zeeland geldt dan dat wij plattelandsprovincie worden met bevoegdheden.

Los daarvan vragen we ons af hoeveel efficiënter het is als het bestuur ver van de mensen komt te staan. Hoeveel Zeeuwen voelen zich vertegenwoordigd als hun bestuur bijvoorbeeld in Den Bosch zit?

SAMENVATTING

Komende maanden zullen Provinciale Staten zich uit moeten spreken over de gewenste bestuurlijke herindeling. Dat is onder meer een gevolg van de werkzaamheden van de commissie-Kalden. Er moet veel, heel veel bezuinigd worden. Bijna iedereen is ervan overtuigd dat de organisatie van de overheid te log is voor een modern en doelmatig bestuur. De GroenLinks Statenfractie doet in deze brochure een voorzet als bijdrage voor een discussie in de staten.

Belangrijkste aanbevelingen zijn:

- gebiedsindeling geënt op de stroomgebiedbenadering vanuit de Kaderrichtlijn Water;
- samenwerking waar mogelijk en gewenst binnen de economische corridor Rotterdam - Moerdijk - Antwerpen;
- taken gedeconcentreerde (rijks)diensten onderbrengen bij de provincie.

Dit resulteert in een vergrote provincie naar het oosten tot de grens van het Scheldestroomgebied; naar het noorden wordt de provinciegrens verlegd tot boven Goeree-Overflakkee. Hierdoor is onder andere een veel betere aanpak mogelijk van de problemen rondom de Deltawateren; een bredere basis voor een goede gezondheidszorg en een goede coördinatie van de problemen in de havenvierhoek Rotterdam, Moerdijk, Vlissingen / Terneuzen en Antwerpen.

Uitgangspunt in dit geheel is het opheffen van de bestuurlijke drukte i.c. het reduceren van het aantal bestuurslagen tot maximaal twee.

INLEIDING

Zeeland is qua oppervlak de grootste provincie, maar een groot deel ervan bestaat uit... water. Water, de bron van al het leven, maar niet genoeg om in bestuurlijk Nederland van 2010 een volwaardige provincie te zijn. Daarbij komt dat er te veel overheden zijn, die de burgers elk op hun eigen wijze bedienen. Dat maakt de overheid inefficiënt en onnodig duur. Zeeland is een relatief dunbevolkt gebied met ca. 380.000 inwoners. Het is de moeite waard om er te wonen, werken en recreëren. Rust en ruimte zijn nog volop aanwezig. Kanttekening die gemaakt moet worden is dat ons Nationaal Landschap voortdurend onder druk staat door onder meer het verlangen zo hier en daar naar grote investeringen op groene plaatsen. De WCT en de N57 zijn hier spraakmakende voorbeelden van. Ook heeft Zeeland

te maken met een dalend bevolkingsaantal. Dat vraagt om een proactieve reactie.

De commissie-Kalden, één van de 20 'rijkscommissies' die het kabinet indertijd heeft ingesteld om 30 miljard aan bezuinigingen te vinden, bekijkt de bestuurlijke organisatie (en de daarmee samenhangende kosten) van Nederland (Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, ZBO's¹). Dit richt zich op het aantal ambtenaren bij de verschillende bestuurslagen en de mogelijkheden deze te reduceren, o.a. door wijzigingen in de aantallen of verhoudingen tussen de verschillende bestuurslagen. De positie van provincies is daarbij niet onomstreden. Alle redenen voor de provincie Zeeland om daar tijdig op in te spelen.

¹ ZBO's regelen belangrijke zaken in Nederland en doen dat grotendeels zelfstandig. Een ZBO is hiermee een vreemde eend in de bijt van het openbaar bestuur.

ZEELAND, DE VOLGENDE TRANSITIE

Was Zeeland tot de jaren '50 van de vorige eeuw een archipel, na de Ramp is het gebied onderling verbonden. Een economische - en sociaal culturele - transitie heeft plaatsgevonden. Van een agrarische samenleving naar een meer gevarieerde economie. Nu, 55 jaar later, staat Zeeland voor nieuwe uitdagingen. De kredietcrisis, uitmondend in een economische recessie, heeft vergaande gevolgen voor de mondiale economie, waarmee Zeeland door havens en wereldwijd opererende bedrijven verbonden is. De klimaatcrisis, als gevolg van het verstoken van oprakende fossiele energiebronnen, heeft grote gevolgen. Voor de energie-intensieve industrie (waarvan de grondstoffen duurder worden), maar ook om de gevolgen van de zeespiegelstijging op te vangen. Tel daarbij op dat de schaal waarop onderwijs- en zorgvoorzieningen georganiseerd worden steeds groter wordt, dat de bevolking krimpt en de maatschappelijke opgaven zijn gesteld. De bestuurlijke schaal zal aanpast moeten worden om die uitdagingen te kunnen beantwoorden.

SAMEN STAAN WIJ STERK?

De Nederlandse bestuurscultuur is erg gelaagd. Iedereen heeft zijn eigen ding en het 'aardige' ervan is dat wij ook allemaal een stukje van dat zelfde ding moeten hebben en houden. Dat heeft weer tot gevolg dat er een grote overlegcultuur is om alles maar zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten. Qua werkgelegenheid goed, maar voor een doelmatig opererend openbaar bestuur een (financiële) ramp. Het is kennelijk niet voor niets dat in de Crisis- en herstelwet (Chw) het overheden onmogelijk wordt gemaakt om tegen elkaar te procederen. Het kan voor minder geld en efficiënter.

Ondertussen blijven wij rijks-, provinciale, gemeente- en waterschapswegen houden en ook het waterbeheer blijft verdeeld. Rijk, provincie en waterschap hebben daar hun eigen taak in. Dat werd in deze winter bij het wegbeheer nog eens pijnlijk duidelijk nu blijkt dat er sprake is van rijks-, provinciaal, gemeentelijk en waterschapsstrooizout.

Het kabinet-Balkenende IV wilde wel naar een oplossing, maar zonder stelselwijzigingen. Het kabinet kwam er dus weer niet uit! Met andere woorden: er wordt wat geschoven met taken en dat is het dan ook. Dat alles zou ook nog moeten gebeuren binnen maximaal twee bestuurslagen die zich met een vraagstuk bezig houden. Eén in uitvoerende en één in toezichthoudende / coördinerende positie. Dat heet een einde maken aan de bestuurlijke drukte.

NATUURLIJKE GRENZEN

DE COMMISSIE-LODDERS

Bij aanvang van de kabinetsperiode Balkenende IV wilde het rijk aanvankelijk voor € 800 miljoen een beroep doen op de provinciale middelen. Dit heeft indertijd de besprekingen tussen rijk en provincies over een bestuursakkoord geen goed gedaan. Vandaar wederom een commissie: Lodders.

Die commissie constateert, hoe kan het ook anders, dat er nog te vaak sprake is van bestuurlijke drukte en gedoe tussen overheden. Het ontbreekt te vaak aan een eenduidige verantwoor-

delijkheidsverdeling tussen rijk en provincies. Bijvoorbeeld omdat bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid niet bij één overheidslaag liggen. In situaties van onduidelijke verantwoordelijkheidsverdeling verschuift de aandacht van het bereiken van gezamenlijke doelen naar het verdedigen en veiligstellen van posities. Dat is ongewenst, stelt de commissie.

De commissie adviseert dan ook om provincies bestuurlijk en financieel verantwoordelijk te maken voor het regionale omgevingsbeleid.

Het rijk formuleert de nationale doelen en kaders en doet wat centraal moet. Al het andere wordt in principe decentraal belegd. Zo krijgen provincies de beleidsvrijheid om de doelen zo goed mogelijk in de regio te realiseren. Wanneer er binnen die bedachte beleidsvrijheid ruimte is om zaken op Zeeuwse aard en schaal door te decentraliseren, dan schept dit mogelijkheden. Het rapport is daar niet echt helder in. Onderstaand suggesties om die duidelijkheid wel te scheppen.

UITGANGSPUNTEN VAN BELEID

1. een samenhangend geheel c.q. 'natuurlijke grenzen';
2. sterke decentrale overheden;
3. maximaal twee bestuurslagen;
4. één belasting voor provinciale taken.

CENTRALE OPGAVEN

5. het op orde brengen en beheren van Deltawateren (incl. Volkerak-Zoommeer en Haringvliet);
6. beheer van de logistieke corridor Rotterdam – Antwerpen;
7. het voeren van samenhangend havenbeleid: Zeeuwse havens en Moerdijk;
8. en natuurlijk alle andere opgaven van een stevige gebiedsautoriteit, waardoor voldoende draagkracht ontstaat voor (zorg)voorzieningen.

Zeeland is gemaakt door de zee (en door mensen). De invloeden van eb en vloed hebben de provincie letterlijk gevormd. De Delta: een uniek samenhangend natuurgebied. Dat gebied dreigt nog steeds versnipperd te worden door een veelheid van bestuurlijk betrokken overheden. Een sterke gebiedsautoriteit is absoluut noodzakelijk om de forse en noodzakelijke ingrepen te stroomlijnen en te begeleiden. Op basis van dat uitgangspunt is het goed verdedigbaar de grenzen van de provincie mede te laten bepalen door de stroomgebiedbenadering. Dat gaat verder dan Zeeland nu. Zo ontstaat er een natuurlijk geheel waardoor er één provincie verantwoordelijkheid heeft voor (de uitvoering van) het waterbeleid en -beheer. Dit zowel op Europees als regionaal niveau.

STERKE DECENTRALE OVERHEDEN

Om het huidige voorzieningenniveau te kunnen handhaven c.q. te verbeteren zouden gemeenten moeten bezien in hoeverre zij meer kunnen samenwerken. Samenwerken, bijvoorbeeld bij woningbouwprogramma's, laat nu nog te wensen over. Iedere gemeente lijkt voor zichzelf te bouwen, zonder rekening te houden met bovengemeentelijke ontwikkelingen. Een hechtere

samenwerking biedt ook daar kansen. De GroenLinks Statenfractie sluit het samenvoegen van gemeenten niet uit. Dit zal in eerste instantie zeker het initiatief van gemeenten moeten zijn. De provincie is daar terughoudend in. Het karakter van gemeenten mag niet koste wat kost verloren gaan omwille van een door de provincie opgelegde herindeling. Alleen de kracht van argumenten telt.

MAXIMAAL TWEE BESTUURLAGEN

GroenLinks is daar altijd erg duidelijk in geweest. Maximaal twee bestuurslagen die zich met een overheidstaak bezighouden! Provincies en gemeenten moeten voldoende zijn toegerust om alle regionale bestuurstaken op een goede en financieel verantwoorde manier te behartigen. Het voortdurend opwaarderen van waterschappen tot nieuwe provincies is niet alleen geldverslindend, maar een uiting van overlevingsdrang en lobbyisme.

Zeeland telt aanstonds één waterschap. Als het aan GroenLinks ligt is er binnenkort geen waterschap.

De waterkwantiteitstaken kunnen door de provincie worden behartigd. Waterzuivering is typisch een taak voor Delta NV. Dan kan ook het zgn. waterspoor worden ingevoerd (de inning van de zuiveringsheffing via de watermeter). De vervuiler zou toch immers moeten betalen? Een waterzuiveringsbedrijf is een gewoon bedrijf met een vergunning van de provincie! Goedkoper en beter kan het niet. Schematisch ziet de oude- en nieuwe taakverdeling er op hoofdlijnen als volgt uit:

	oud	Nieuw
RIJK	Wetgevend Regelgevend Beleidsvormend Planvormend Toezichthoudend Operationeel beheer	Wetgevend Regelgevend
PROVINCIE	Structurerend Regelgevend Beleidsvormend Planvorming Toezichthoudend Operationeel beheer	Structurerend Regelgevend Beleidsvormend Planvorming Toezichthoudend Operationeel beheer
WATERSCHAP	Operationeel beheer Regelgevend Planvormend	
GEMEENTE	Operationeel beheer	Operationeel beheer

ÉÉN BELASTING VOOR PROVINCIALE TAKEN

Door de invoering (ooit) van de kilometerheffing komen de provinciale opcenten voor de motorrijtuigenbelasting te vervallen. Een nieuwe provinciale belasting voor burgers en bedrijven (ingezetenenheffing) is in de maak. Een definitief besluit hierover zal pas door een nieuw kabinet worden genomen. GroenLinks rekent er op dat de provinciale opcenten niet worden 'meegenomen' in de kilometerheffing. Geen tweede kwartje van Kok dus!

Uitgaande van ons bekende standpunt over het opheffen van de overbodige waterschapsbestuur-

slaag, wordt de waterschapsbelasting afgeschaft. De financiering van het kwantitatieve waterbeheer is bij uitstek een rijkstaak. Het is niet uit te leggen dat Zeeuwen meebetalen voor de dijken, terwijl het gehele land er baat bij heeft. Dat moge ook nog eens blijken uit het rapport van de 'Deltacommissie Veerman'. De aloude trits belang, betaling, zeggenschap is al lang niet meer. De bijbehorende heffing kan dus ook (snel) verdwijnen. De waterschappen hebben eertijds goed werk gedaan, maar hun taak zit er nu echt op!

HET OP ORDE BRENGEN EN BEHEREN VAN DELTAWATEREN

De Deltawateren ondervinden momenteel grote problemen: de waterkwaliteit en estuariene dynamiek is slecht, de natuur lijdt daar direct onder, maar ook economische kansen en mogelijkheden lopen terug – deze problemen hangen in een bestuurlijk vacuüm, er is geen probleem eigenaar. Na het verschijnen van de notitie van GroenLinks in juni 2008, blijken zowel de stuurgroep zuidwestelijke Delta als de Deltacommissie van het besef doordrongen dat er verantwoordelijkheid genomen moet worden en dus actie ondernomen. Hiervan getuigen de aanstelling van een programmadirecteur voor de stuurgroep zuidwestelijke Delta en de adviezen over de Deltawateren in het rapport van de Deltacommissie onder leiding van oud-minister Veerman. Het stropetige proces van 'Delta Inzicht' mag een aansporing zijn om het in de Deltacommissie anders te doen. Wellicht zijn er adviezen mogelijk ten behoeve van een versnelling in de aanpak van problemen vanuit de Deltacommissie aan de stuurgroep zuidwestelijke Delta. Daarnaast begrijpen veel burgers nog niet precies wat

het probleem is en vooral hoe urgent sommige problemen in de Deltawateren zijn. GroenLinks stelt daarom voor om met betrokken overheden (het Rijk als beheerder van rijkswater en de provincie als regionaal waterkwantiteitsbeheerder) voortvarend aan het werk te gaan.

BEHEER LOGISTIEKE STROMEN ROTTERDAM – ANTWERPEN EN SAMENHANGEND HAVENBELEID

Bijgaande afbeelding geeft als logistieke grens de A16 / A1. Binnen deze grens ligt ook het havengebied van Moerdijk. Een ijzersterke economische driehoek. De havenbelangen kunnen bij een goede samenwerking tussen de havens beter op elkaar worden afgestemd. Geen Nationaal Landschap verslindende concurrentie meer, maar samenwerking op alle facetten. Kansen te over. Groen! in Vlaanderen en de GroenLinks Statenfractie Zeeland hebben samen de visienota “Een Groene New Deal” geschreven voor het havenbeleid in de Schelde-Rijndelta. In deze visienota reiken groenen elkaar de hand, over de landsgrenzen heen. Nederland en Vlaanderen delen veel problemen (verkeerscongestie, milieuvervuiling en een hoge belasting van de levenskwaliteit), maar zoeken te weinig samen naar oplossingen. Deze nota kan hier naadloos bij betrokken worden en... kansen / uitdagingen te over!

GEBIEDSAUTORITEIT MET VOLDOENDE DRAAGKRACHT

Door een hechte economische samenwerking met de (afgeslankte) provincie Noord-Brabant op logistiek terrein ontstaan er mogelijkheden voor een goede afstemming van havenbelangen in de driehoek Rotterdam, Moerdijk en Vlissingen / Terneuzen.

De waterschapstaken kunnen ondergebracht worden bij de provincie. Provincies hebben immers al een belangrijke toezichthoudende taak op de waterschappen. De provincie Zeeland

wordt op stroomgebiedniveau gebracht. Dit vergt een kleine aanpassing van de provinciegrens. Met Brabant wordt een intensieve samenwerking aangegaan op haven / logistiek terrein.

Deze operatie vergt een wijziging van de grondwet. Vooralsnog meer dan genoeg voor een eerste stap. Een opschaling van provincies tot landsdelen wordt vooralsnog niet voorgestaan. Dit kan wellicht in een latere fase aan de orde komen.

ZEELAND OPHEFFEN?

Natuurlijk niet. Zeeland blijft Zeeland. Net zoals Twente of De Peel ook een sterke eenheid is. Geen provincie in de zin van de Provinciewet, wel een gebied met een zeer sterke identiteit, een eigen gevoel, een eigen kwaliteitsuitstraling. Juist om de mensen in Zeeland beter van dienst te zijn, wordt een grotere bestuurlijke eenheid voorgesteld.

GOEREE-OVERFLAKKEE

Naarmate de Randstadprovincies zich meer op de typisch stedelijke problematiek van de Randstad zullen richten, zal met name Goeree zich steeds minder herkennen in de bestuurlijke agenda van deze Randstadregio. Terwijl Goeree-Overflakkee op de maatschappelijk-bestuurlijke agenda van de zuidwestelijke Delta een centrale rol heeft: de Deltawateren, plattelandsontwikkeling en versterking van de sociaal-culturele infrastructuur. Overigens, er zijn al tal van relaties tussen Goeree-Overflakkee en Zeeland. Levering van drinkwater bijvoorbeeld, samenwerking in Grevelingenschap, natuurbescherming, infrastructuur etc., bepalen een gezamenlijke agenda.

WEST-BRABANT

Met West-Brabant zijn er meer dan vriendschappelijke betrekkingen. Onze burens, en een groot deel ervan woont in een gebied dat op Zeeland lijkt: dijken, populieren, akkerbouw.

De Kamer van Koophandel werkt al op deze Zuidwestelijke schaal, economische stimuleringsprogramma's ook. Mét West-Brabant kan op het gebied van de vernieuwing in de chemie voldoende kritische massa worden gemaakt. Op havengebied ligt de samenwerking met Moerdijk voor de hand. Om van de logistieke functie van West-Brabant maar te zwijgen; daar liggen gezamenlijke belangen tussen Zeeland en de Brabantse burens!

Natuurlijk is er meer dan economie en Deltawateren. De infrastructuur op gebied van onderwijs, zorg en cultuur komt bij een hechte samenwerking beter tot zijn recht. Samen met Noord-Brabant kan Zeeland op dit gebied een goede samenwerkingspartner worden van de burens Antwerpen en Rotterdam! Walcheren is het westelijke brandpunt ervan, Breda het oostelijke.

COLOFON

SCHRIJVER: LEEN HARPE

UITGAVE: GROENLINKS STATENFRACTIE ZEELAND - MAART 2010

VORMGEVING EN PRODUCTIE: NILSSON B.V., GOES

CONTACT

LEEN HARPE

T (0118) 64 33 01 / E HARPE@ZEELANDNET.NL

WWW.PROVINCIEZEELAND.GROENLINKS.NL

GROENLINKS
ZIN IN DE TOEKOMST

STATENFRACTIE PROVINCIE ZEELAND

Mixed Sources
Productgroep uit goed beheerde
bossen, gecontroleerde bronnen
en gerecycleerd materiaal
www.fsc.org Cert no. S05-COC-0555
© 1996 Forest Stewardship Council